

**Disputatio medica inauguralis de suppressione mensium ... / praeside
Guernero Rolfincio ... examinandam offert Johannes Sigismundus
Engelhaupt ... Anno M. DC. LVI.**

Contributors

Rolfinck, Werner, 1599-1673.
Engelhaupt, Joannes Sigismundus.

Publication/Creation

Jenae : Johannis Nisii Characteres, [1656]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/mxa25bsz>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

De

UPPRESSIO- NE MENSIIUM,

Quam

AUCTORITATE

Illustris Facultatis Medicæ in florentissimâ almâ Salanâ,

PRÆSIDE

VIRO Nobilissimo, & Excellentissimo,

N. GUERNERO ROLFINCIO,

ac Medic. Doct. longè celebratissimo, Pract. & Chim.
of. Publ. Facult. Medic. Seniore, Medico Ducali Saxonico,
Dn. præceptore, Promotoreque suo magno parentis ad
instar venerando.

PRO LICENTIA

emisque in Arte Medicâ HONORIBUS, Privilegiisque DOCTORA-
LIBUS solenniter & legitimè obtinendis,

*publicæ ac placidæ τῶν ἰατρῶν ἁποριῶν censura ventilandam
& examinandam offert*

JOHANNES SIGISMUNDUS Engelhaupt/

SCHMALCALDENSIENSIS FRANCUS.

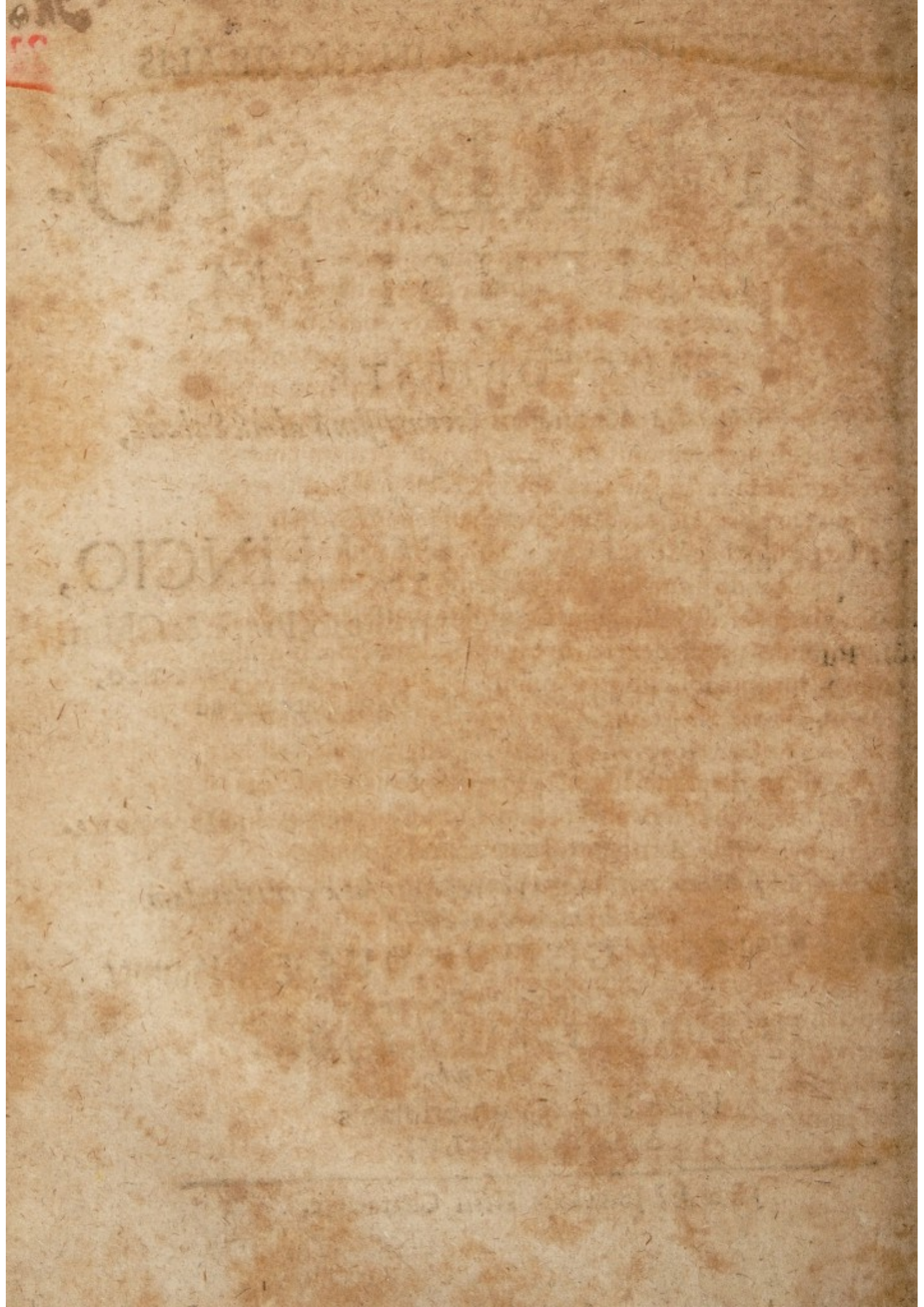
IN ACROATERIO MAJORI

Die Decembr.

Horis Pro- & Pomeridianis

Anno M. DC. LVI.

PROOEMIUM.

Vantis supremus ac altissimus rerum conditor ornamentis, pulchritudine nimirum, formæque elegantia, vultûs præterea dignitate, nec non totius corporis venustate, ut viros etiam, jam jam multis superent modis, foemineum condecorarit sexum, celeberrimi non modò viri, sed & quotidiana rerum magistra experientia satis luculenter demonstrat. Foeminarum virtutes enumerare si vellemus omnes, dicendi campus se certè nobis offerret amplissimus: nec brevi sermonis comprehendi possent serie: ad id, ut quod de Carthagine *Salustius*, fatius esse pauca dicere, quam multa dicendo plura silentio præterire, & hic locum habere videatur: fatius est de sexûs hujus nobilitate pauca dicere, quàm inædam dicendo, plura silentio involvere. Immensæ sunt dotes corporis: inæstimabiles dotes animi. *γυνή ἐνδεδυμένη ἐκδύεται ἢ ὅλην πρόσωπον φαίνεται.* *Veste induitur, formosa: exuitur, tota forma.* GRATIOSUS est adspectus, cum mundis vestibus nata incedit, molli plantâ summa vestigia signans arenâ. AMABILIS est simplicissimus nudæ proportionis, sine ullo tegmine oculis expositus ornatus. ANIMI dotes multæ sunt & magnæ. Capacitas sunt artium, disciplinarum, & sæpè præ viris sapiunt, meliorique sexui palmam præripiunt sapientiæ & prudentiæ.

Sed, ut nihil omni ex parte beatum, ita etiam hæc foeminas fors manet: imò misereri digna est imprimis eo nomine, quòd plurius subjiciantur ærumnis, quam viri, ratione UTERI qui *τῆς φύσεως, autore Philosopho I. de gener. animal. cap. 2. ἔστιν ἀρσεν, natura est arvum.*

Est arvum genitalis succi foecundissimum: est naturæ horum amœnissimus. Cum floret, omnia ridet: ridet Venus: ridet

υγεία: τῆς χροῦας τὸ ζώτικον ἀνθ *vitalis floret coloris vige*
 Tum verè est μήτηρ τῶν ἐξ αὐτῆς γρομύων ἐμβρυῶν. *mater infan*
tium ex se natorum: & individuo & speciei multa affert comm
 da. Cum verò deflorescit, & in vocationis suæ muneribus de
 eit, hanc κακοπραγίαν presso pede sequitur δυσκροσία ὅλη τῆ ο
 ματ *intemperies totius corporis*, facultatesque langvent
 mnes: imò non aliter, quàm ex Pandoræ pixide symptomatur
 & præternaturalium affectionum inde emergit seges. Huc
 spiciens *Democritus epist. de naturâ humanâ Coo inscripta*, μή
 βρεφῶν, ἡ δεινὸν ἄλγ *τῶν ἐν γυναικὶ μόχθων μυρίων παρα*
μήτηρ. Mater infantium, gravis calamitas, mille ærumnarum
mulieri autor uterus.

Imprimis autem infortuniorum multorum semina sparsa
 in totum corpus divina favissa hæc, in nobilissimo menstruæ pu
 gationis si turbetur officio, adeò, ut *celeberrimus Scherbius citat*
te Hofmanno de loc. aff. lib. 2. cap. 8. non immeritò in quovis mu
 lierum morbo ad uteri excretionem, menses scilicet, semper
 spiciendum esse diligenter moneat.

Atrocissima generique fœmineo infensissima itaque cum
 hic affectus intentet & minetur pericula, quamque difficilis
 ratu sit, in patriâ nuper experti fuerimus, salutis publicæ haud
 rùm interesse arbitramur, ejus naturam secundum fontes à *Gal*
1. de rat. vict. acut. t. 3. Διάγνωσιν, πρὸς γνῶσιν καὶ Θεραπείαν
 bis propositos penitius investigare, & ad judicii lancem expo
 dere.

Inde etiam cum à Magnifico atque Gratosissimo Facultate
 Medicæ Senatu, disputandi partes demandatæ nobis sint, hoc
 truculentissimo morbi genere debiles ac infirmas nostras vi
 experiri, ejus delineationem, paucis hisce pagellis hæc vice aggre
 di, eamque Φιλιάτροις, loco exercitii inauguralis, proponere
 peræ duximus pretium.

Benedicat summus artis conditor conatibus, irriget & ve
 tet mentem spiritu sapientiæ, ut ad portum delatâ cymbâ, veri
 tem pleno meridie intueri, & divite medicamentorum comm
 dorum gazâ instructi, proximò officiosè & fructuosè operam pre
 stare queamus.

Suppressionis menstruæ definitionem, nominalem, realem, & primò formalem ra- tionem exponit.

OMnis tractatio, quæ cum ratione suscipitur, principium tra-
hat à definitione rei, de quâ agitur, vetus est sententia *Cice-
ronis libro de officiis*. Locum habet splendidum in disciplinis
constitutis. ὁρισμὸς μεγάλῳ ἔχθ' ὀπίω πρὸς τὰ ἐπόμυρα. Illa
est fundamentum, principium, & velut certum signum destinan-
tarum cognitionum. Nos etiam nostras opellas hinc auspica-
mur, & quidem à *definitione cum nominali, tum reali*. Quod
ad *definitionem Nominalem*, attinet, imprimis ἐτυμολογία, συνο-
μια & ὁμωνυμία est discutienda.

I. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ. Suppressio Mensium salutatur à Græ-
cis ἡ τῶν ἐμμησίων ἐποχή, quod singulo mense mulieribus, conce-
ptui aptis accidat. Derivatur ἀπὸ τῆς ἐπέχειν & ἐπίχειν, quod est
inhibere, comprimere, morari, retrò agere. ἐποχή hinc latinis est
inhibitio, retentio, repressio, item retardatio, remora quasi impe-
dis & ruentis sanguinis impedimentum atque inhibitio. Suppres-
sio ipse est supprimendi actus, Germ. *Verrückung / Verschla-
ung*. A *Coo 5. aph. 57.* aliisque κατὰ μῆνια menses indigitantur,
καταμεία ab *Hippocr 5. aph. 28.* memorata. **FLORES** etiam
indigitantur, quod monstrant fructui seu foetui ferendo tempus
optimum, & **TEMPORA** quod statis temporibus prodeant. *Forest. lib.
8. Observat. 2.* **MALÆ SEPTIMANÆ** interdum salutantur, quia
tegrâ ferè hebdomatâ mulieri molestiam inferunt.

II. ΣΤΥΝΟΝΤΜΙΑ τὰ κατὰ μῆνια ἐκλείποντα à *Coo 5. aph 33.
39.* salutatur, suppressio vacationis hystericæ, ἀπὸ τῆς ἡσέρας.
h. Varand. lib. 1. de morb. mulier. cap. 2. Menses deficientes.
Mercurial. lib. 4. de morb. mul. cap. 2. à *Moschion.* τῆς γυ-
νακείων παθῶν, τῶν ἐμμησίων ἐπίχρσις, salutatur. *Virginalia*, item
Mulieria sacra, Latinis. Priori appellationi concordat Germa-
nica vox. *Der Weiber Monatliche Kranckheit.*

III. O'MONTMIA. Sumitur *Μηνέσε* & suppressionis sanguinis nomen dupliciter: GENERALITER pro omni sanguinis retentione, quæcunq̄ue etiam ex parte fluat: sive per nares, sive per hæmorrhoides, sive per uterum, præprimis diuturniori. SPECIALITER accipitur pro eâ, quæ in utero oritur. 1. *naturaliter*. Talis mensium suppressio ex naturali aliquâ causa fit, ratione nimium ætatis, lactationis, conceptionis, vehementis exercitationis nullamq̄ue in corpore molestiam affert, uti confirmat, *Ludov. Mercat. lib. 2. de morb. mul. c. 9.* Deinde etiam sumitur pro eâ, quæ in utero fit *præter naturam*, unde gravium morborum & symptomatum impendit periculum. De posteriori nobis impræsertiarum potissimum sermo est.

Expeditâ hâc Definitione nominali, ad REALEM accedimus quæ talis est: Suppressio mensium est abolita sanguinis menstrua in fæminis justæ ætatis, præter naturam excretio, orta à frustratione facultatis expultricis.

GENERIS seu Formæ locum obtinet excretio abolita, ac eoq̄ue rectè constituitur symptoma actionis abolitæ & expultricis læsæ. Refertur etiam potest affectus ad symptomata eorum quæ immodicè retinentur. Confirmatur ex *Galeno de diff. symp. cap. ult. & lib. 3. de caus. symptom. cap. 4.*

Posuimus, *abolitam hanc esse excretionem*, & quidem *præter naturam*, innuentes, non omnem mensium suppressionem esse morbosam. Gravidis enim & lactantibus ex naturæ lege mens deficiunt plerumq̄ue. *Utero gerentes* ferè menstruis carent. Interdum tamen sed rarò, per ramos inferiores arteriæ hypogastricæ in mulieribus quibusdam plethoricis, quæ primis mensibus copiosorem sanguinem, quàm pro fœtus nutritione opus est, generant, aliquid sanguinis evacuatur. Videatur *Greg. Horst. par. 2. lib. 1. obs. 39. pag. 74.* Inveniuntur autem nihilominus non paucæ, quibus stas etiam periodis menstrua procedere solent sine valetudinis dispendio. Id *Schenckius lib. 4. observ. illustrat.*

Disertè *Petræus in Nosol: harmon. dogmat. & hermet. disp. 43.* in gravidis & lactantibus, *inquit*, menses naturaliter retinentur: in illis enim sanguis superfluous in fœtus nutrimentum abit.

in his in lac ut infans jam editus suum reperiat pabulum, convertitur. Grandior factus dum vasa uteri comprimit, sanguinem ab utero ad mammas, cum quibus summa ipsi intercedit συμπαθεια, humorumque & affectuum communicatio, sursum exprimit. Illustrat hæc *Medicine summus dictator Hippocr.* 5. aph. 60. ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχῶσι, ἀκατάστατος πορεύεται ἀδύνατον τὸ ἐμβρυον ὑγιαίνειν. Si pręgnanti mulieri purgationes menstruę cursum suum teneant, bene valere fœtum est impossibile. Id non semper ita habet, sed plerumque: cum interdum secus evenisse visum fuerit.

Plurimis, inquit *Nobilissimus Rolfincius, Pręceptor experientissimus*, in nutricibus & pręgnantibus menses fluunt, ambabus tamen multi sanguinis ex pręsentia & victu pleniori. Et quidem talis fluxus per cervicis arterias & venas commodè à naturâ, salvo fœtu, in gravidis institui potest.

Imò, quod majori dignum admiratione, totò gestationis tempore absque aliquâ noxâ menses interdum fluxerunt, ut observavit *Reald. Columbus anat. lib. 2.* quin etiam nisi fluant, vel sanguis insuper venâ cubiti sectâ detrahatur, sæpè gravidæ & quidem cum abortus periculo, malè habent.

NATURALIS etiam est absentia menstrui fluxus in puellis virginibus: & nulla inde molestia, vel totius corporis, vel uterî sequitur. Retinentur ordinariè usque ad decimum quartum annum, & post 50. in senescentibus emanent.

Non rarò tamen & hîc occurrunt variationes. I. **ÆTATIS** variatione. Puellæ menstruę quadrimæ *Tulpius lib. 3. observ. cap. 16.* meminit. *Hercules Saxonia* vidit Venetiis puellam, quintum agentem annum, quæ singulis mensibus modicè expurgabatur. *Fabr. Hildan. cent. 2. observ. 60.* Admodum senibus itidem profluentia, *Schenck lib. 4. observ.* aliiq̃ue observârunt menstrua. Nonnunquam evenit, ut nonnullis virginibus nimis tardè profluunt, fluxusque hic ad decimum octavum vel vicesimum annum, ob naturalem quandam constitutionem, differatur.

Rarum quod *Reinerus Solenander in consiliis* refert, foeminae cuidam 70. item cuidam 76. cuidam etiam 101. annorum menses,

les cum magno sanitatis commodo fluxisse. Rarum etiam de sexagenariâ gravidâ refert. *Schenck lib. 4. obs. de concept.* Rarior rem longè historiam *Fernel, lib. 6. path. cap. 16. de octono menstruo* citat.

Tradunt artis Medicæ scriptores, mulieres etiam nunquam purgatas, peperisse. Consule *Petrum Toletum lib. de morbo pueror. cap. 1. apud Brassavolam comm. aphor. 36. sect. 5.* Rationem protulit *Arist. lib. 7. de histor. animal. cap. 2. & lib. 1. de gen. animal. cap. 19.* Scilicet in istis mulieribus tantum sanguinis confluit ad uterum, quantum in illis relinquitur, quæ ex consuetudine purgantur, ut habet *Herc. Saxon. Prax. Medic. lib. 4. de defect. mens. & still. cap. 14.*

II. VITÆ GENERIS ratione hîc etiam occurrit varietas Naturæ robur, valida exercitia, atque partium corporis nativa caliditas, suppressionem hanc inducunt, sic fœminæ viragines dictæ, item saltatrices, cantatrices, rusticis laboribus & exercitiis valdè deditæ, siccæ scèpè sunt in partibus hymenæo sacris. *Fuchsius* confirmat in *Instit. lib. 2. sect. 5. cap. 31.* quicquid in illis est excrementi, hoc totum validus calor, & exercitationis vehementia absumunt. *Senn. lib. 4. Prax. part. 2. sect. 2.* quoniam sanguis, qui evacuari debebat, labore, sudore, calore, & transpiratione per habitum corporis promptè resolvitur.

III. CORPORIS CONSTITUTIONIS ratione, ut nimia vel pinguedine vel gracilitate menses etiam restagnare solent. *Pingues* enim exangues sunt, minimasque venulas habent: quique illis inest paucissimus sanguis, ferè in pinguedinem transit. *Graciliores*, verò ob diuturnum aliquem morbum extenuatæ, nihil prorsus supervacui sanguinis, continent, asserente *Nicol. Rocheo de morb. mul. curat. cap. 3.*

CAPUT II.

De SUBJECTO Primario, & Secundario, ejusque partibus agit.

Τὸ πρῶτον πᾶσι SUBJECTUM PRINCIPALE ET PRIMARIUM, μήτις, ὑστέρα, quasi viscerum postrema dicta, est ipse uterus, cum

cum suis vasis, venis & arteriis hypogastricis. Uterus enim in hoc effectu primario & semper afficitur. Id asserit *Galen. lib. de hum. om. 1. dum inquit*: Symptomata quæ hysterica appellantur, ad terum tanquam ad radicem pertinent. Laborat modo κτ' πρῶτον πρὸς αἵμα per *essentiam*, modo κτ' συμπάσας per *consensum*.

Per πρῶτον πρὸς αἵμα afficitur, vel intemperie, cum vel sine materia, vel morbo aliquo solutæ unitatis, aut confirmationis, cum propria, tum vasorum gravatus. Nonnunquam carnis excrementa in utero, aut cicatrix ex ulcere relicta in causâ est.

TERMINUS PER QUEM mittitur, cum corpus humanum sit, idè εὐρυγὰ ἔυπυγὰ sunt non solum cœca & latentia spiracula, sed & manifesti ductus.

VASA quænam fluxui huic dicata, variæ inter autores sunt sententiæ. *Andreas Vesalius 5. de corp. human. fabric. cap. 15.* inc non ambigo, *inquit*, ex fundi venis, non verò cervicis, menstruas purgationes sanis alioquin evenire, etiamsi id sectione fundum deprehenderim. Huic sententiæ videtur refragari *Realdus Columbus lib. 2. anat.* vasa illa, quæ à cavæ divisione exoritur, quæque in uteri cervicem ad latera inferuntur, eligens, *ἀντιπρὸς*, ut protestatur, in multis, præsertim tamen in suffocatâ quâdam Pisis meretriculâ confirmatus.

Eminentissimus Rolsincius dissert. anat. meth. synth. exar. 6. c. 28. patronus meus sanctè venerandus per arterias hypogastricas quasdam dum in fundum, præcipuè autem cervicem sanguinem menstruatim fluere insinuavit. Venæ absolvuntur ab hoc opere. Ex apicibus tamen suis, quæ ἐλάχιστα γινόμεναι committuntur cum osculis arteriarum, simul emittere sanguinem, verisimile judicat.

Hæ arteriæ & venæ intelligi debent, cum inter causas τῆς ἐν ἐμμήνων ἐποχῆς, *suppressionis menstruorum à Galeno 5. aphorism. 57.* primo ponitur ordine: *ὡς περὶ ἡ ἐμφραξίς τῶν τὴν ἐμμήνων ἐξαρσιν ὅππ' τὴν μήτραν φερασῶν φλεβῶν. conniventia & obstru- tio menstruam purgationem ad uterum deferentium venarum.*

SUBJECTUM SECUNDARIUM seu συμπάγον est modò par, modò lien, modò ventriculus, modò reliqua in corpore.

membra & partes, prout sanguinem non generant: aut generatus ad uterum haud transfertur. Aliquando suppressio, uteri ipsius vitio fit, & hæc à nonnullis *suppressio vera*: quæ per consensum fit, *notha, improprie quæ dicta* vocatur:

CAPUT III.

De CAUSA IMMEDIATA & MEDIATIS PROXIMIORIBUS agit.

CAUSAM IMMEDIATAM esse *ἀποτυχίαν frustrationem*: expultricis uteri, quam sequitur robur retentricis, omnino affirmant ore. Frustrationem hanc nonnulli abolitionem dicunt. Etsi autem abusivè potius hæc actio abolita ad facultatem aliquam referri videtur, cum sæpè expultrix minimè afficitur, vixque fieri possit, ut adeò debilis sit expultrix, quæ præsertim in venis sanguinis copiâ nihil ejus expellere possit; tamen etiam nus ad facultatem aliquam referri potest, quatenus illa consuetudine suâ functione frustratur aut otatur.

MEDIATAS PROXIMIORES CAUSAS variè proponunt Medicinæ scriptores. *Rodericus à Castro de morb. mulier. lib. 1. cap. 4.* reducit ad tria genera, 1. ex parte humoris, 2. ex parte vasorum, 3. ex parte facultatis. Consentire huic sententiæ videtur, *Jacob. Holler. de morb. intern. lib. 1. exerc. 55. Anton. Valer. & Joh. Heurn. de morb. mulier. cap. 1.* potissimum esse vitium sanguinis, vasorum & ipsius uteri.

Similes proposuit causas *Nicol. Rocheus de morb. mulier. curat. cap. 3.* Etenim, ait, nonnunquam uteri ipsius corpus, solidum fuerit, aut durum, causa est cur menses supprimantur. detinentur etiam nonnunquam ob *materiam* ipsam, quum viscrum crassum fuerit excrementum, vel viscosum: supprimuntur etiam nonnunquam, licet utile fuerit excrementum *obstructis* quæ a uterum descendunt, vasibus.

Hujus sententiæ patronum producimus *venerandum senem Hippocratem, lib. de morb. mul. & præprimis Gal. 5. aph. 5.* qui retulit ad tres principales. *ἐλάττω κατὰ μῆνα δύνατον ἐστὶ γίνεσθαι*

1. Διὰ τὸ μύσιν, ἢ ἔμφραξιν τῶν τὴν ἔμμηνον καθάρσιν ὄπι' τὴν μήτραν φερουσῶν φλεβῶν. 2. ἢ Διὰ πᾶχ' αἵμα' αἱμα' αἱμα', ἢ Διὰ ψυχρότητα. 3. καὶ ῥώμην αὐτῶν τῶν κατὰ τὴν μήτραν ἀγγείων, ὥς μὴ ὀδύσθαι τὸ ὀπίρρειον. *Menstrua pauciora sunt, 1. vel propter venarum in uterum menstruam purgationem deferentium conniventiam, contractionemque osculorum, vel. 2. earum obstructionem, vel sanguinis crassitiam & 3. frigiditatem ipsorum uteri vasorum robur affluentem sanguinem non admittentium.*

I Ex parte VASORUM seu instrumentorum, causa frequentissima est angustia vasorum. Angusta autem & astricta redduntur vasa, quinque potissimum modis.

1. *Compressione vasorum à TUMORE* præter naturam partium incumbentium circa partes vesicæ, intestini recti, nempe scirrho, vel inflammatione: vel ipsius uteri tumore, aut ventris distensione, ut in hydropicis, aut à pinguedinis multitudine, ut autor est Hipp. lib. 1. de natur. mulier. In obesis Aetius scribit, quod in illis, quæ præ cæteris exangues sint, angustas venas obtineant, sanguis ob frigiditatem in pinguedinem ferè transeat, & ejus rei indicium sit, quod rarò concipiant. Dilucidè hæc tractat Johan. Hoennius de morb. mul. cap. 1.

2. *Coalescentia*, angustiam vasorum hanc quæ inducit, nasci potest ex cicatrice induratâ, vel membranâ. Carnositas aliqua nonnunquam in causa est. Nonnunquam accidit à vulnere, vel ulcere. Nonnunquam post abortum, venæ quibus colligabantur secundinæ, ita coalescunt, ut postea aperiri nequeant: & exinde, licet aliqua pars adhuc per cervicem fluat, imminutio tamen muliebris fluxûs oritur.

3. *Obstructio*, frequentissima hujus angustiae causa esse solet. Fit à copioso, crasso quæ sanguine infarcto: & à quocunque crasso, viscido, tenaci ac lento humore. Adest interdum pellicula, vel callus ex ulcere.

4. *Constipatio* ex substantiæ ipsius uteri condensatione, durtie, contractione, adstrictione & siccitate nimia, ab intemperie frigidâ vel siccâ & angustia vasorum, ita ut sanguis non fluat, aut tenuis, & aquosus exeat, hûc pertinet. Verè Hippocr. 5. aph. 62.

Ὅμοσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχουσι, ἔκνυσι. *Mulieres frigidos & densos uteros habentes, non concipiunt.*

5. *Subsidentia* vasorum huc etiam referri potest. De oribus & singulis hisce uberius *Alexand. Massar. Pract. Medic. 4. cap. 2. Roder. à Castro de morb. mulier. lib. 4. cap. 4. Joh. Holler. de morb. internis lib. 4. cap. 58. Johann. Heurn. morb. mulier. lib. 1. cap. 1. Nicol. Rocheus de morb. mulier. curand. cap. 3. Petrus Paulus Pereda de morb. curand. lib. 1. cap. 56.*

II. SANGVINIS culpâ, mensium restinguitur scaturit quatenus peccat quantitate, qualitate, & motu.

QUANTITATEM, quod attinet, ea in *excessu & defectu* accusatur. Ob DEFECTUM causa proxima est sanguinis inopia, effluxionis ex vasis in uterum prohibitio. Suppressio autem fit, cum paucus in hepate, inque venis est, & arteriis. Fit autem paucus sanguis, vel ob cibi paucitatem, vel ob diversionem per copiosos sudores, vomitus, nimium per nares sanguinis fluxum, vel hæmorrhoides, ut per aliam regionem: aut sanguificandi calidis impotentiam.

SANGVINIS INOPIA triplici oritur modo. I. à *Calore naturali nimis robusto* superfluum omne absumente & discutiente, suumque alimentum perfectè digerente, quæ causa est cur *virgines* etiam justæ ætatis mensium fluxu destituantur, quæ scilicet corpora habent robusta, nervosa, compacta, hirsuta, colore fusca, pectora & humeros latos, lumbos amplos, &c.

II. Altera causa est CALOR DEBILITATUS, alimenta ingestæ in sanguinem convertere, qui potis non est I. ob intemperiem frigidam, calidam, siccam corporis & partium. 2. obstructionem validam, scirrhosque jecoris, lienis, ventriculi, in cachexiâ, phthi, hydrope.

III. DEBILITATUR etiam CALOR natus à victu tenui, ut religiosi, divinoque cultui deditis fœminis, quæ frequentibus jejuniis & inediâ præter modum se macerant & extenuant. Hæc enim ratione paucus sanguis, generatur. Eo autem deficiente menstrua quoque deficiant, necesse est.

EXCESSUS accusatur, ubi summa sanguinis venas replentis & obturantibus occurrit plenitudo. Inde sanguis naturæ expellentis regimen eludit. Id videmus in doliis admodum plenis, præsertim si crassities jungatur. Confirmat *River. prax. Medic. lib. 9. cap. 2.* dum dicit, etiam sanguinis copiam ut supprimantur menses, ita distendendo scilicet uteri vasa: ut minimè se contrahere possint, esse in causâ.

EFFLUXUM e corporis vasis in uterum IMPEDIUNT, cum sanguinis paucitas, tum frigiditas, crassities & viscositas, aut cum sanguis ab utero ad alias partes, puta nares, pectus, stomachum, intestina, renes derivatur.

QUALITATE peccat sanguis *manifestâ*, cum est frigidus, crassus, viscidus, lentus, limosus: qualis generatur in splenis, jejuni aut mesenterii obstructionibus. *Pituita* tenax hic satis est efficax, manifestè se prodens in saphenæ sectione. Mixtio *atrialis* cum pituitâ apud *Ludov. Mercat.* imprimis ob viscositatem valè audit, indigitatam ab *Hippocr. lib. 1. de nat. human.* Sanguis crassus qui evacuari debebat, crassus & glutinosus si fuerit, ad fluxionem ineptum redditur, quod contingit frequentissimè asserente *Alex. Massar. lib. 4. cap. 2.*

Occultâ qualitate sanguis peccat, ubi venenatam induit naturam. Id pulchrè notat. *Joh. Heurnius de morb. mul. cap. 1.* Naturâ suâ, *inquit*, non est pravus ille sanguis, est enim roseus purpureusque, solâ peccans copiâ in sanis mulieribus. Sed evenit interdum, ut ille sanguis utero conceptus non ideò effundatur, verum ibi cunctando putrescat quòd facilè fit in loco humido & calido: quin foetida excrementa plurima nonnunquam in utero stabulantur, quibus sanguis ille si remisceatur, ibi interceptus & exitu prohibitus, in pessimum venenum degenerant. Id magis confirmant historiæ, ubi canes eo absorpto, in rabiem verentur, & ab eo tactas herbas mori, eoque tinctas fruges sterilecere, prodidère viri gravissimi.

MOTU peccat, propter humorum inclinationem ad alias partes, ubi materia ista per vomitum excluditur. *Lang. lib. 1. epist. Med. 40.* modò per sputum, *loc. citat. ep. 10.* per nares, *Lusit.*

cent. 2. curat. 17. per oculos, Hieron. Mercur. consult. M.
tom. 3. conf. 67. & Ludov. Mercat. lib. 1. de mul. affect. cap. 2.
alvum, Ambros. Pareus de generat. hom. cap. 52. Bauh. anat.
1. cap. 37. in marg. per mammas cum Hippocr. 5. aph. 30. Att.
in duabus nobilibus lactantibus se vidisse testatur, & Musa E.
savolus, refert à se visam mulierem, cui sanguis per ubera flu-
quæ gemellos nutriebat. Verùm (quòd fortè mirabère) ut h.
Roder. à Castro lib. 2. theor. de natur. mulier. cap. 11. visæ fu-
quibus per minimum digitum, & per annularem singulis m-
bus sanguis profunde batur, quibus per uterum menstrua
gationem natura denegaverat: altera, cui per majorem ocu-
nistri angulum fluebat, aliis per sanguinis sputum, aliis in r-
rem faciei singulis mensibus exortum cessisse scribit Mercur.
Plurium exemplorum farraginem collegit Schenk in observ.
videri & legi possunt.

III. UTERI vitium, nempe facultatis expulsiuæ debi-
potissimùm sequitur intemperiem, calidam & siccam, frigidam
& siccam, frigidam autem ut plurimùm: quæ admodum enim
tor resolvit, ita & frigus constringit, ut Hipp. 5. aph. 62. loqu-
ὀκίσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχουσιν, ἢ κνίσκεσσι. καὶ
σαὶ καὶ ψυχρὰς ἔχουσιν τὰς μήτρας, ἢ κνίσκεσσι, διὸ στέννυται γὰρ αὐ-
ἰγόνθ, καὶ ὀκίσαι ξηρὰς μάλλον καὶ πλεοναίς, ἐνδείη γὰρ τις
Φῆς φθίρειναι τὸ σπέρμα. *Quæ frigidos & densos uteros habent*
non concipiunt, & quæ præ humidos uteros habent, non concipiunt.
extinguitur enim in ipsis genitura: & quæ plus æquo siccas ac
urentes; nam alimenti defectu semen corrumpitur.

Frigiditas enim inspissat, & immobilitatem sanguinis im-
cit, ac debilitat calorem: Siccitas constringit meatum, subit
que virtus debilitatur; quin etiam excellens caliditas humidum
exsiccando facit ad constrictionem meatuum, nam exhalantibus
humoris partibus tenuioribus, residuum crassius redditur, &
expulsionem ineptum.

Hisce morbi in MALA CONFORMATIONE succedunt, ut qu-
do substantia UTERI fit durior & densior, quam naturæ ejus con-
veniat: morbus autem hic proponitur à Galen. 3. de sympt. ca.

ep. 4.5. apb. 28. Hoc matricis vitium contrahi potest temporis actu aut naturâ & primò ortu, quâ ratione *Galenii* affirmatione perpetua conflare potest menstruorum suppressio, nisi quis diu-
niori medicamentorum usu ad habitum meliorem reducat-
turam.

Uterus etiam, si vasis illuc sanguinem ferentibus careat; vel malè conformata, aliò conversa, aut contorta habeat, ita ut sanguis per ea effundi non possit, cujus causæ *Fernelius*, mentio-
nem facit, nonnunquam in causa est.

MEATUS tandem est subjungenda COARCTATIO & angustia. NATURALIS sive ab ortu, vitio conformationis, sive post nati-
tatem contrahitur. Morbo hoc quæ affectæ sunt foeminae, *atreticæ*, *clausæ*, *imperforatæ*, *velatæ* etiam, quasi uterus sit velo obdu-
sus, salutantur. Est autem triplex Atretarum seu clausarum ge-
nera. 1. in orificio pudendi seu alis, vel 2. in cervice uteri seu inter-
dio loco, vel 3. in ipso uteri orificio.

ACCIDENTALIS angustia oritur, cum à VULNERE & UL-
CERE rima clauditur. Historiam ab ULCERE narrat *Benivenius de*
it. sanat. & morb. causis cap. 31. mulier, cui morbus Gallicus
in matricem eroserat, & incuriâ Medici, quicquid erosum
erat, oris invicem conjunctis, occalluerat. Hæc urinam ex par-
toramine reddebat. Simile exemplum à VULNERE refert *in ep.*
dicis Gregorius Horstius sect. 10. SCIRRI, abscessus, ulcera, fi-
ne huc conferunt.

Naturæ indagatores CHIMICI ad Tartarum obstructionem
hanc referunt.

CAPUT IV.

DE CAUSIS MEDIATIS REMOTIO- RIBUS tractatur.

CAUSÆ REMOTÆ, in quarum scilicet potestate est corpus
nostrum de statu naturali in morbos dejicere, quæque vel ad
excitandum vel suppressionem sanguinis faciunt, ut apparatus mor-
bum excitare, aut movere possint, variæ sunt. Numeratur à
Medi-

Medicis inter RES NATURALES TEMPERAMENTUM uteri frigidum & siccum, & naturalis uteri vasorum angustia. ÆTAS juvenilis & florida, pituitæ ferax, hujus affectus dominio subjecta.

Inter SEX vulgò sic dictas RES NON NATURALES primo obtinet locum, AER, tanta cujus est necessitas, ut eò sine neque in secundâ, neque adversâ valetudine, ne monumentum quidem vivere possimus: vel enim à nobis attrahitur, vel nostrum abstrahit corpus. Cum verò maximam potestatem corpus nostrum alterandi & afficiendi habeat, videbimus, quæ huic affectui in excessu vel defectu apportet mala,

Quia verò suppressione mensium laborantium intemperies plerumque ad frigidam & siccam vergit, maximum affert detrimentum, si à causis quoque externis hæc foveatur intemperies. Nocet ergo *frigidus, crassus, turbidus*, venarum ora densans sanguini immobilitatem conciliando, poros cutis occludens corpus pituitâ multisque impuritatibus onerando. *Calidus* operam etiam adhibet suam, humores impensius calefaciens absumendo, adurendo: *Siccus* exsiccando corpora, humores densando & dissipando. Hinc spectant *regiones, & anni tempora calidiora & sicciora*, quæ fontem sanguinis exhauriunt: *frigidiora*, quæ vasa condensant, humoresque in iis coagulant.

CIBUS & POTUS. Sanitatis nutricula cum sobrietate beatur, omnis hinc repletio nimia naturæ inimica, mater cruditatum & obstructionum excrementorumque variorum scatulo: imò fomes plurimorum morborum evadit gulositas & gluvies. Si enim nimiam frigidorum & humorum, quæ crassum humidum pariunt alimentum, copiâ ventriculus obruatur, fermentum vitale supprimitur, extinguitur innatum. Huc faciunt *alimenta crassa, frigida, viscosa, esus lactis, acetum, legumina, lacticinia, oliva, oryza, fructus crudi*, præsertim *pruna austera magnâ ingesta copiâ*, notante *Schenckio in observ. lib. 5.* Inter cancellos hosce concluduntur quoque alimenta omnia calidiora & sicciora, sive pura sive medicamentosa larga sumta manu. Idem præstant *aromata, piper*, aliaque, quæ quoad partium, imprimis verò epatis substantiam valdè exsiccant, tum quod ipsius sanguinis

s liquorem absumunt. *Adstringentia, item acerba, austera, venata,* quæ partim manifestis, partim occultis qualitatibus vias arctant, hujusque indolis sanguinem producunt. *Rodericus à Tro,* quæcunque, ait, sanguinem crassum viscosumque reddunt, nauseativa satietas, usus ciborum viscosorum & constringentium, fructuum infrigidantium hinc faciunt.

POTUS atrocissimo huic malo largissimam potest exhibere materiam. Talis est & præcipuè aquæ frigidæ nimius usus. *Galenus acutissimus Hippocratis interpretis lib. de venæsect. advers. Eristr.* Mulieres quædam, inquit, Romanæ, cum frigidissimam nive potarent, aut nullò modo aut diminutè fuisse purgatas: *ra rubra, crassa & austera:* non benè defecata cerevisiâ avidè gurgitata, quæ postea circa intestinorum regionem in mesentericis viis subsistit, abdomenque in tumorem attollit, non est exculpam. Hinc pertinent Medicamenta nimis adstringentia, & exsiccantia adsumta.

SOMNUS, si excedat, corpus reddit torpidulum & segne, neque dissolutum, & robore destitutum: & quia effluvia coet nec discuti permittit, propterea ut in omnibus corporis partibus, ita & in utero noxiam magnamque excrementorum accervat copiam. VIGILIÆ cerebrum exhauriunt, corpus innum reddunt, cruditates pariunt, cibi & potus concoctionem impediunt, materiamque coacervant morbificam. Inde continua menstruorum suppressio.

QUIES, cum vita otiosa & sedentaria corpus plurimis excrementis, quæ non discutiuntur, impleat, pituitam & cruditates get, calorem obtundit innatum, ciborumque infelicem efficit compensationem. Mulieres vitam nimis amplectentes sedentariam, nimiam sanguinis generant copiam, validamque habent corpus sanguificam vim. MOTUS, cum modum excedit, spiritus exaurit vitales, totumque corpus refrigerat, coctionem impedit, corpus pravis humoribus si refertum, illi quiescentes, motu nimio per universum agitantur corpus, & ad partes ignobiliores referuntur. Hinc de ratione saltatrices, & cantatrices menses non habent.

Παθηατα & AFFECTUS ANIMI. Cum plurimum animi
 faciat sedatus ad sanitatem: dum exæstuationi approximatur,
 pus de statu naturali dejiciunt. Hoc illustrat *Hieron. Mercurius*
Consult. med. tom 3. cons. 117. Animi, inquit, pravæ omnes
 tationes deponat necesse est, quandoquidem vix quicquam
 quod æquè bona corporis temperamenta caloremque naturam
 evertat, atque graves animi sollicitudines. Tales sunt, *ira, tris-
 tia, mæror, luctus, metus, timor, & terror subitaneus, animi
 perturbationes*, ob quas viduæ sæpè non purgantur.

EXCRETA maximam quoque alterandi afficiendique
 obtinent, dum retinenda præter modum excernuntur. Hoc
 censum subeunt, sanguinis nimia per nares & hæmorrhoides
 euatio: ut & intestinorum fluores, dysenteria, cœliaca, lientia
 diuturniores, vomitus continui, sudores, & transpirationes,
 insensibiles, tum sensibiles. Urinæ fluxus copiosus, non raro
 fluxu spoliatur uterum. His annumeranda *Veneris verticordia* &
dullisorba nimia veneratio. *Sennertus de Medicina benè mere-
 simus*, usum veneris ita depingit, si legitimus & moderatus, natu-
 ram movet, uterum calore perfundit grato, & ad neglectum opus re-
 cat: at intempesta nimiaque hujus indulgentia intempesta etiã
 lamitibus totum onerat corpus. Nec sanè minoris sanitatis
 gem faciunt RETENTA, quæ secundum generalem medicor-
 canonem, semper sunt exturbanda: ne corporis œconomiam
 quinent, sed purum præparetur fonti vitali alimentum: quæ
 iam præter solitum si retineantur, vel suffocando, vel exstingu-
 do idem præstare possunt.

MEDICAMENTA & alia externa frigida huc *In Cal-
 mē* conferunt. Quæcunque enim sanguinem fluentem,
 paratum fluere circa uteri arterias & venas congelare nata sunt
 ut lotio pedum, aut intromissio eorum in aquam frigidam, quæ
 lotricibus non raro accidit, & mulierculis servituti deditis, præ-
 sertim si quando instantibus menstruis aquam ingrediuntur,
 notante *Roder. à castro lib. 1. cap. 3. de morb. mul.*

Inter RES PRÆTER NATURALES referuntur MORBI
 CHRONICI, viscera naturalia debilitantes, coctionumque

invertentes, notante *Forest. in observ.* Febres insuper arden- & hecticae alii que morbi acuti, quia & corpus hæc omnia ca- aciunt, cum que per ea stet que minus foemina non bene nutria- , deficit materia in generatione sanguinis.

CAPUT V.

e DIFFERENTIIS & SIGNIS tam Dia- gnosticis quam Prognosticis agit.

Is expeditis, cum *συνιστάμενα inter se convenientia*, aliquate- nus quando que *ἀλλήλων διαστῶνται invicem discrepent*, non- intellecti non sit curatio morbi, nonnullis de differentiis ac lentibus de notis solliciti sumus, è quibus affectus hujus genui- oatescat indoles, necesse est, sic enim tractabitur artificiosè, à curabitur ratione, medico que autoritas conciliabitur gra- a.

DIFFERENTIÆ. I. RATIONE GENERIS, alia est abolita, alia minuta: & vel contumax vel mitior. Habitâ TEMPORIS RA- NE & MAGNITUDINIS, alia suppressio recens, alia invetera- alia continua, alia interpolata, alia fortior, alia levior.

II. RATIONE SUBJECTI: alia fit utero principaliter affecto, ue frequentissima: alia aliis partibus malè habentibus oritur.

III. RATIONE CAUSÆ, alia fit ab internis, alia ab externis: à causâ uteri frigidâ & siccâ, calidâ & siccâ, frigidâ potissi- m. Alia à sanguinis vitio, qualitate, quantitate & motu. A- à viarum angustia, obstructione, compressione. Alia à malâ formatione, cum aliis soepè conjuncta est morbis gravissimis.

SIGNA DIAGNOSTICA suppressionis vel abolitæ vel im- utæ *ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν τῆς ἑσίας λόγον ἐνεόντων*, ab essentialiter erentibus & causis prægressis ex ægrotæ & adstantium re- one, facilè innotescunt.

Malum hoc prodit IN GENERE LASSITUDO *modò totius poris*, ejus que insueta gravitas, *modò partium*. Totum corpus grave, Tumor ventris adest & pedū sine ingravidatione. DOLOR anteriorem vel posteriorem capitis partem occupat, diffundit-

que se ad radices & fundamenta oculorum, ad cervicem
 scapulas. Faciei COLOR vitiatur, pallescit ex viridi & flavo. De
 spinæ, lumborum partiumque ventris inferioris, prout mater
 ad hanc vel illam partem refluit, adest. Nausea comitatur,
 que fastidium, sputationes pituitæ fiunt, ructus, tussis, difficilis
 respiratio, tumores in ilibus cum inflammatione, & ardore
 stridor dentium propter motum quendam convulsivum me
 temporalis, vel à materiâ menstruali elatâ, vel vapore capu
 tente. Urina est crassa, rubicunda atque turbida, nec non ma
 cans subinde, rubramque quasi deponens saniem.

CAUSARUM ante enumeratarum aliqua si præcessit, fr
 certiores de hoc affectu esse poterimus.

SUBJECTUM, uterus an per essentiam, an per consensu
 afficiatur, etiam dispiciendum. Essentialiter uterum affectu
 ostendunt, intemperies, inflammatio, scirrhus: συμπαθητικῶν
 nis ventriculi affectiones prægressæ.

PARTICULARIA & specialiora causarum signa infinita ferè
 causarum multitudinem se offerunt. Humorem lentum, crassu
 ac pituitosum causam esse, colligere oportet, ex victu præcep
 ti frigidò, & ex habitu corporis & ex temperamento & cæteri
 genus. Deinde, si uterus laboret intemperie ac primum frigida
 corpus universum minimè benè coloratur, sed albidius est. H
 terea verò torpidum & frigidum evadet, pulsus erunt rariores
 omni longi & profundi, omnia excrementa, lotia, egestione
 cœtera frigiditatem solent attestari.

Si uteri intemperies fuerit sicca, totum ferè corpus exist
 emaciatum & exsiccatum, omnes venæ quodammodo inane
 vacuæ apparebunt: Excrementa omnium partium erunt pauca
 ra & sicciora, præcessere vigiliæ, labores, insignes evacuatione
 similia, quæ totum corpus partesque exsiccare possunt.

Si crassities sanguinis, clausura uteri seu contorsione cer
 tis in causâ sit, illæ & ἀποψία & aliis notis se prodent.

ΠΡΟΓΝΩΣΙΣ. δεινότης ἰατρῶν generosi medici est officii
 ἀεθνοια. Ἐπιτηδελφῶν τι providentia.

Suppressio hæc κατὰ τὸν ἅλῳ in universum, non quidem est ab

lutè lethalis: nec semper ad salutem tendet: sed *εὐδοκίᾶς* dubius est. Terrificus tamen ac semper periculosus, sive partis affectæ excellentiam ac dignitatem, sive actionis læsæ virtutem ac necessitatem intuearis.

Gravissimarum sæpè ægritudinum causa est longa mensium suppressio. Oriuntur autem ægritudines hæ partim in ipso utero, partim in iis partibus, ad quas sanguis regurgitat, cumque quibus cõsensum habet. *In utero* oriuntur inflammatio, gangræna, abscessus, cancer, sterilitas, strangulatio. *In aliis partibus* innumeræ sequuntur ærumnæ, hydropes, suffocationes matricis, podagræ, capitis, dorsi, lumborumque gravissimi dolores, mania, melancholia, epilepsia, vertigo, paralysis, difficiles spirationes, melancholicæ passiones, capitis vertigines, nervorum resolutiones, cordis tremores, tussis, phthisis, syncope, viscerum tumores, dolores, quasi colici nephriticique: insignis enim humorum hinc nascitur pravitas, quæ ad pulmones, Cor, Jecur, caput, univèrsumque corpus transfertur.

CAPITIS dolor comitatur hoc malum, non tam vaporum, quàm ipsorum humorum ejaculatione, dum qui per arteriarum extremitates emitti deberet sanguis menstruus, obstructis iis, per reliquas arterias venis continuatas communem viam legit, & per venas ad cor & caput tendit. *Id Walæus in Epist. 2. ad Bartholinum exponit: ubi menstrua, inquit, ex utero in caput feruntur, incommoda non est via per venam cavam, Cor, & arteriæ aortæ ramum adscendentem. Et reverà ea per cor ire, videntur palpitationes, levesque lipothymia indicare, quæ suppressa solent menstrua comitari. Crudior quoque sanguis angustos vasorum terminos in utero opplens naturæ jugum rejicit, acris & putridus evadit, & dum dictâ ratione semina ad caput devolvit, doloris fructus producit uberrimè.*

Pravæ uteri aliorumque viscerum constitutiones, in quibus humores quiescentes putrefiunt, ac venenosam acquirunt naturam, maxime conspirant, crudelissimorumque nonnunquam ac horrendorum morborum causæ esse solent, apoplexiæ, paralyseos, *Herc. Saxon. prax. medic. lib. 1. cap. 10. duas virgines moniales*

in cœnobio post mensium suppressionem passionesque uterinae
 varias paralyti correptas observavit. *Nobiliss. Praeses* similem ac
 notavit historiam, *meth. cur. aff. part. diff. 10.* Nobilem, ai
 matronam aliàs valetudinariam & hypochondriacam utero su
 focatam liberatam quidem à paroxysmo, sed resolutam sinistra
 latere. Brevi tamen & illa post fuit restituta.

Observavimus Epilepsiam ex utero in uxore Avunculi nost
 præfecti Kaltennorthemiæ. Sedatâ illâ, fuit mutata in paralyti.

Vertigo comes plerumque est, τῆς τῶν ἐπιπέσεων ἐπιπέτης. Il
 observavimus in muliere, quæ quoties per flumina veheretur
 aut pontes conscenderet, toties vertigine corripiebatur, fluxu
 menstruo ad officium redeunte, statim fuit liberata, malumqu
 hoc eam reliquit.

Symbolum suum Phrenitidi confert sanguis menstruus p
 n. retentus, aliæque consuetæ evacuationes intermissæ. Tale ex
 exemplum notat in muliere *Coiter in libell. observat. anat. & Chir.*

Melancholia & Mania sequitur talem suppressionem in
 virginibus nubilibus. Cum sanguis per uterum non habet exi
 tum, redit ad Cor & septum: mœroresque & anxietates parit: *Me
 lancholiae* exemplum exhibet *Hieron. Mercur. Consult. Medic
 tom. 1. Consult. 64. Mania Forestus lib. 10. obs. 24.* ex menstrui
 is retentis & ulceribus in crure curatis, maniacam factam obser
 vavit. Idem nobili Matronæ accidisse notat, *Felix Platerus
 prax. lib. 1. cap. 3.* quæ licet alioquin honestissima, propter semi
 nis tamen ex diuturno mariti morbo & mensium retentionem
 tantò furore correpta fuit, ut tam homines, quàm canes ad con
 gressum verbis gestibusque turpissimis invitare non erubuerit.

Tussis, phthisis, pleuritis, syncope, difficilis spiratio, pal
 pitatio cordis, gravissimi morbi alii ex suppressione oriri apti
 sunt nati.

Hydropem suppressione ex hâc, ceu ex matre filiam, soepit
 simè oriri videmus, uterus etiam viam parat serosis aquositatibus
 Confirmat id pulchra observatio in elaboratissimâ & expolitâ Se
 ri historia *Magnifici, Nobil: & Experientissimi Dn. Joh. Theodor
 Schenckii, Med. D. longè celeberrimi, Anat. Chir. hortique Medic
 præ*

refecti, h. t. Pro-Rectoris ac Facult. Medic. Decani spectatissimi, Dn. Patroni & Praeceptoris, Promotoris ac Hospitis, Parentis ad instar aeterno filialis observantiae cultu devenerandi. Anno 1642. Patavii nobilis matrona, vegeta alioquin, & boni habitus nacta tumorem quendam uteri, quem molam Medici arbitrabantur, illa autem omninò gravidam se esse respondebat, casu tandem & ab explosione bombardæ perterrita, ferossæ materiæ liquidas novem per uterū egerebat, à quo tumor subsidens, tum motum, tum ingravidationis suspicionem Medicis omnem adimebat.

Ex retentis mensibus, scēpissimè *Podagram* malum famosissimum oriri, *Summi nostri dictatoris confirmat oraculum 6. aph. 1. γυνή, inquit, & ποδαγριᾶ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῆς ἐκλίπη.* *Mulier podogrā non laborat, nisi ipsam menstrua defecerint.*

LONGUS est morbus seu chronicus, lento incedit de.

MODUS EVENTUS. Ad **SALUTEM** terminatur roboratâ officium faciente naturâ, si sanguis alia per loca commodè e-cuetur. Terminationis hujus modum pulchrè exponit *Medicina p̄parens 5. aph. 33. γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλειπόντων, αἷμα τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.* *Mulieri menstruis deficientibus sanguis è naribus profluens, bonum est.*

Salutis spem ægræ promittit virium præsentia & integritas, omniaque ad oblata si non difficilem sese præbeat ægra, mantis Medici obtemperet, & medicamenta adhibita, si non omnem, aliqualem modo scopum acquirant. Hæc omnia bonæ ei argumenta sunt.

AD MORTEM. Malum hoc altas si radices egerit, desperata arguitur salus. Id nos manifestissimè docet *divinus Cous 1. de morb. mul.* Si menstrua supprimantur sex menses, illa non amplius provocantur: & malum fuit incurabile.

Roderic. à Castro lib. 1. de morb. mul. cap. 3. foeminae, inquit, mensibus menses sunt suppressi, tertio mense, post suffocationem, capiunt sentire horrores, & obdurescit venter, urina copiosior, gilia, stridor dentium, quinto doloribus gravioribus infestantur, sexto mense insanabilis redditur.

Desperata portenditur salus, si ab *obstructione* longâ fovetur, si à *tumore* in utero vel extra uterū excitetur, quale nobis currebat exemplum in uxore pistoris, vel à *Cicatrice*: aut ulrum cicatrices, vasorum oscula in utero excæcaverint, propter que menses fuerint detenti, ita ut vasa, per quæ sanguis tradit soleat, occludantur, indurenturque tempore, ut vix curam amplius res permittat, incurabile erit malum.

Ad MORTEM etiam terminatur, cachexiâ, hydrope, palpitatione cordis, syncope, epilepsiâ, apoplexiâ, suffocatione.

CAPUT VI.

CURATIONIS absolvit Methodum & Materias præsidiorum ex fonte Chirurgico proponit.

PEnficulo genere, subjecto, causis, cum eorum signis tam prægnosticis quàm Prognosticis, properandum ad ipsam CURATIONEM.

CURATIO nititur methodicâ inventionem INDICATI-
NUM. I. CURATORIA, respicit affectum ipsum suppressionis
obstructionisque causam auferendam suadet. *Jacob. Holler. lib.
exerc. 55. de morb. internis*, talem admonitionem & cautelat
proponit. Inprimis, *inquit*, advertendum, quibus cieri ment
debeant, quibus minimè. Non enim ante tempus à naturâ de
nitum, ut ante annum 14. aut circiter, aut post 50. aut circiter
tantur: non iis quæ utero gestant, aut quæ lactant: non quibus
boriosa vitæ ratio inita: & quæ à suppressione nihil mali perfe
tiscunt, non tenuiter viventibus, præpinguibus, à morbo diutu
no convalescentibus, calculum suum addit *Jacob. Primeros.
enchirid. Med. prax. part. 2. cap. 2.*

Galenus in CURATIONE 5. *aph. com. 36.* succincto sermone nobis elegantissimam proponit methodum, *ένδειξις και σκοπός*, *inquit*, *της ιασεως αυτων εστι ανασομωσαι, αμα τα σωματα τεισ την μητραν και θηκωνων αλγειων, λεπλυναι τε το αιμα, και μην και ε παντος σωματος και καρπισ, ως ειπον, οτε δη των παχεων γενεται χυμων, ιαται ταις τοιαυταις διαιτησεις.* *Indicatio* 5 *scopus* e

um provocationis est. 1. vasorum ad uterum pervenientium ora
 m recludere. 2. tum sanguinem extenuare. Et verò purgatio et-
 m totius corporis, cum crassi vacuandi sunt humores, tales affe-
 siones sanat.

SANGUIS si peccet **QUANTITATE** *deficiente*,
 e reducendus : si *excedente*, minuendus. **QUALITATE**
assâ si peccet, per attenuantia & incidentia attenuandus,
 eg^o reddendus ac tandem evacuandus : si ad alia loca tendat,
 vellendus. **VIÆ** si peccent angustia, aperiendæ, recludendæ, in-
 retusque expediendi. **UTERUM** infestantes causæ tollendæ,
 amovendæ, & vel earum generatio præcavenda, vel genitarum
 ror mitigandus, & incrementum prohibendum : Intemperi-
 adscititia p. n. uteri, epatis, lienis, alteranda, extinguenta,
 naturalis restauranda, roboranda, conservanda. Morbi deni-
 re, si qui adsunt alii, malum hoc foventes, tollendi.

VITALIS indicatio, quæ in hoc affectu ob nimiam oppres-
 onem valdè destruitur, non negligenda. Ægra ergo & confor-
 ntibus, & laudabili victu sustentanda. **VIRTUS** considerari
 otest dupliciter, vel ratione partis affectæ, vel ratione totius.
 artis ratione indicatur deobstruens & evacuans : *ratione totius*
 dicatur illa alimonia, quæ ipsius robur respicit.

Scopos igitur hosce ut assequamur,, ex triplici *auxiliorum*
 nte promenda sunt remedia. *Chirurgico, Pharmaceutico, &*
diætetico.

CHIRURGICI fontis scaturigines sunt, Venæsectio, Scari-
 atio, Frictiones, Hirudines & Fonticuli.

VENÆSECTIO nobilis præsidii materia, & ceu sacra an-
 ora, à Galen. 13. meth. med. cap. 31. ὡς πρῶτον ὑπερ ἀπάντων ἡ
 γιστον ἐσώμνον βούθημα, à Tralliano lib. 1. cap. 13. commenda-
 r. Convenit omni in plethoricâ constitutione, tanquam potis-
 num auxilium, quum sanguis peccat motu, quantitate, in toto,
 parte affectâ. In ejus rectâ administratione observandum.

1. **TEMPUS** opportunum, si sanguis abundet, & metuantur
 orbosæ dispositiones, illicò imminuendus est, quocunq̃ue

tempore , præmissis eccoprotico vel clystere vel lenitivo purgante iisque viis primis, emundatis. Num autem Venæ Sectio ante vel post illud tempus , quo fœminæ per menses exiuntur, ea administranda. *Joh. Heurn. de morb. mul. cap. 1. p. chrè* decidit. Si plethora adsit, secetur brachii vena ad totius evacuationem , idque fiat in mediâ mensis periodo , at pedis venæ secetur jamjam imminente exclusione menstruâ.

Cum autem non rarò motum hunc variari observemus, tutiorem insistere viam videmur, si consuetam in quâlibet ægrâ fluxionis periodum, attendamus, tempusque fluxui proprium , vel commodius 3. 4. aut 5. dies idem prævertentes, præmissis, si opus vel clystere vel lenitivo purgante quodam , quacunque etiam facilitate fiat, venam incidamus. (Sic enim naturam, quam ubique iuvare debet medicus, adjuvabimus, & materiam ad motum jam pronam obsequentiosem habebimus, ipsumque fluxum feliciter promovebimus successu). Cum autem ut plurimum propter ætatem ignoretur, varietque id tempus evacuationis, secundum vulgare illud Arabum procedendum.

Luna vetus vetulas, juvenes nova luna repurgat.

II. Locus scitu est necessarius. Rectè autem Oribasius per eas vias mulieres evacuari feliciter scribit , per quas Natura eas solet expurgare. Eligenda est ergò ea vena , quæ utero proxima. Illa est VENA PEDIS *Saphena*. Eleganter *Galenus 13. meth. med. cap. 11.* quod si aliquando partes quæ infra thoracem sunt, ut renes, vesica, pudendum & uterus malè habeant, tunc inferiore venæ, quæ in cruribus sitæ sunt, secandæ veniunt. Confirmat hoc *Joh. Riol: meth. med. general. part. 2. cap. 4.* Vena, inquit, est in interiori parte malleoli, & hinc *Saphenæ* nomen inditum est, quæ præcipuè utero malè affecto, vel menstruis suppressis, secta vel prodest, & cessantem fluxum iterum ciet, & concitat.

Galen. lib. de rat. cur. per sangu. miss. cap. 11. & cap. 17. In crure, ait, non in cubito. Sectæ enim in cubito venæ purgatione menstruas magis comprimunt, sanguinemque, qui ad uterum fluere deberet, ad superiores corporis partes retrahunt, quàm
men.

enses promovent. Quæ verò fiunt ex cruribus, tantùm abest, retrahant, quin menses potius promovent.

Tutò autem hæc Saphena ibi secari potest, quia caret comi-
arteriâ, nervus etiam ab eâdem remotior est. Harveana prin-
pia hanc veterem doctrinam non leviter turbare videntur.

III. QUANTITATEM educendi sanguinis mensurabunt ejus
pia viresque, determinanda respectu temperamenti, ætatis, diu-
rnitatis & brevitatis suppressionis. *Galen. 6. Epid. com. 3. t. 29.*
natiatæ se mulieri extraxisse vicibus tribus sanguinis libras tres,
que hujus beneficio eam à diuturnâ suppressione liberâsse, scri-
bit. *Paulus Aegineta* quidem non plus duabus libris cum dimi-
ni, neque etiam minus unâ librâ mittendum censet. Notandum
tam est, ut quando hoc auxilium repetendum est, alterò die
sanguis ex uno pede, alterò ex altero detrahatur.

IV. MODUS. Præstat autem non unâ, sed plus simplici vi-
evacuaciones tales partiri, ut virium & fluxus ad uterum con-
ciliandi habeatur ratio. Is etiam administrandi, cum scilicet pe-
daquæ calidæ immittuntur, modus Chirurgis notus.

SCARIFICATIO altera est materia, missionis sanguinis sco-
pificans & auxiliò. Ubi enim vires, aliæque causæ in mu-
ribus *carnosis, pingvibus, delicatis & albis*, venæsectionem non
mittunt. Cruribus & mox coxis utrisque imponuntur. *Joh.*
urn. lib. de morb. mul. cap. 1. id insinuat *his verbis*: Cucurbitu-
admoventur pedibus duos vel tres dies ante solemnem evacua-
nem menstruam. Maximè id agemus, si mulier fuerit exilibus
nis dotata, ut si alba & turgidula fuerit. Femoribus amplæ
curbitæ imponuntur sine scarificatione. *Cucurbitulam* ingui-
& pubi, cum purgationis tempus instat, affigit *Galenus 13. meth.*
d. cap. 19. κτ' γὰρ, ait, ἐφηβαίς τε καὶ βεβῶνι & Ἰπλιθεμυρ σι-
ων, ἐμμηνα κινήσαι βελόμυροι. Siquidem cum menses evocare in-
mo est, in pube & inguine cucurbitam figimus.

FRICTIONES & LIGATURÆ partium iternarum dolori-
e, post totius evacuationem, nonnihil juvamenti promittunt,
sanguinisque motum excitare queunt.

HIRUDINES sanguinis missioni commodam præbere pos-
se ma-

se materiam cruribus adhibitam, attestatur amœna *Aqua dentis in operat. Chirurgicis consignata historia* de nobili Veneti diuturnâ mensium laborante suppressione. Huic, ad radios lâres expansos capillos, more illuc recepto, cum dealbaret, rursus rata fuere hæmorrhoides largo rivo fluentes, & ab eo tempore menstruus restitutus fluxus.

FONTICULOS sub genu, in parte domesticâ menses retinendi vim habere, experientia docet. HÆMORRHOIDUM commendatur apertio à *Joh. Heurn. loc. cit.* CAUTERIA cruribus & penis inurenda, censet *Hieron. Mercurial.*

II. PHARMACOPOEORUM scriptura, ut quid inde aegroto reliquum sit, experiamur, accedimus, considerato statum & prius humorum genio; *Hercul. Saxon. prax. med. lib. 4. de fect. mens. & still. cap. 26.* cum, inquit, humores peccantes ut primùm sint frigidi; crassi, terrestres, feculenti & sæpè crudi, teratione, attenuatione, & coctione omninò indigebunt, juxta *magni Dictatoris effatum 1. aph. 22. πείποντα Φαρμακείων καὶ κωνίαν, concocta purgare & movere, & 2. aph. 9. τὰ σώματα χεῖρα, ἀνὸς βέλῃαι καὶ δαίρειν, ἔυρεα. ποίσειν, corpora quum quis purgare voluerit, fluida facere oportet.*

Si suppressio, quod creberrimè fit, oriatur à SANGUINIS CRASSITIE, aut venarum uteri obstructione, ad alvi LENITIONEM commoda materia est sequens.

Pro Lenit.

Rx. El. lenitiv. Florenzol. ℥℞.
mell. ros. solut. ℥vj.
decoct. comm. cum fol. sen.
parat. ℥iij.
M. F. Potio.

℞. Träncklein.

Vel
Rx. Crystall ♀. ℥j.
♀. ♂. l. g. viij.
dācryd. g. vj.
M. F. Pulvis.

℞. linder Pulver.

Vel

Rx. spec. hier. s. ℥j.
cass. extract. ℥j.
sem. citri ℥℞.
M. F. Bolus.

Decoctū tale potest propinari

Rx. rad. tamarisc. ℥j.
sals. ℥℞.
sassafr. ℥j.
aq. fonton. ℔. ij.
Coq. ad medietatem.

adde in fine.

Mann. calabr. ℥ij.

iterum dissolvantur &
exprimantur.

Colature

ALOE & ex ea parata medicamenta hic etiam conveniunt.

PRÆPARANTIUM MATERIÆ variæ sunt. Pituitam præparant,

lia, artemis. meliss. matric. menth. rubr. hortens. betonic. puleg.

ajor. salv. rorism. levist. centaur. mercur. Flores. lavend. beton.

ntaur. min. cheiri. chamem. sambuc. Semina. 4. cal. maj. &

in. levist. nigell. cichor. petrosel. ruta, sinapi, cheiri, fraxinell.

eliss. Aromata: cinam. cass. lign. vera, caryophyll. mac. piper.

edoar. acor. galang. cardamom. crocus, &c. Ligna: Guajac. sar-

p. sassifr. fraxin. Radices, rub tinct. aristol. irid. porri. fœnic.

trofel. valerian. helen. cichor. dictamn. gentian. Castoreum asy-

m hujus mali nobilissimum non negligendum. Dantur horum

ue, decocta, extracta fecula. spir. olea & salia, conserv. syrup. &c.

bi uteri intemperies calida vel sicca concurrit, refrigerantia

termiscenda.

Melancholicum humorem respicientia addenda, bugloss.

rrag. scolopendr. meliss. trochisc. de eupat. fumar. de epithym.

cicer. rubr. de capparibus.

Chimicorum etiam labores exosculamur indefessos, jucun-

a nec minus tuta nobis exhibent auxiliorum genera. Qualia:

emor & crystall. ♀. tart. ♂. lat. tinct. ♀. spiritus ejusdem, tin-

ur. croc. Mart. Mixtur. simpl. seu de tribus Andern. ♂. lia ape-

entia, absinth. artemis. uterinum Mynsicht. præstat etiam Tin-

ur. ex iisd. elicite. spir. aperitivus Penoti. Acidul. artificial. ♂. l.

rag. hyster. Querc.

♂. aq. artemis.

calament.

fœnicul. a. ℥iij.

Syr. de 5. radic.

artemis. a. ℥iβ.

adde

Sirup. rosar. solut.

M. F. Potio.

♂. lind Träncklein auff etlich
mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

mahl.

D 3;

Vell

Vel

℞. ♀. ♂. l. g. viij.
 croc. mart. aperientis. g. iij.
 fecul. rad. ari ℞.
 M. F. Pulvis.

Ⓔ. Digestiv. Pulver.

Vel

℞. oxymel. simpl.
 Syrup. de artemis.
 de s^q radicib. a. ℞.
 Decoct. sem. fœnicul.
 apii

Hûc etiam aquam stillatitiam compositam, ob insignes
 jusque nobilissimas virtutes *Nobilissimi* & *in arte Medicâ* be-
 merentissimi Dn. *Præsidis* adponere placet, egregiè enim uterum
 calefacit, pituitososque præparat humores.

℞. fl. chamemel.
 matricar, a. miiij.
 puleg.
 calamenth, a. mij.
 nuc. mosc. no. vj.
 cinam.
 lign. aloës
 macis a. ℞j.
 fl. anthos p. v.
 sambuc.
 salv. a. mß. |
 tanac. mj.

Si materia morbifica melancholescit, præparetur humor
 melancholicus jure galli alterato, cicer. rubr. mercurial. violar.
 artemis. puleg. sem. citri. abrotan.

℞. aq. artemis.
 bugloss.
 borrag. a. ℞iij.
 Syr. de epithym.
 de artemis. a. ℞iß.

petrosel.
 calam. arom.
 matricar.
 capill. Ven. a. ℞iij.
 M. F. Potio.

Vel

℞. Syrup. de calam. arom.
 passul. min. a. ℞.
 axymell. simpl. ℞j.
 decoct. supra ord. ℞iij.
 spir. ♂. l. g. iij.
 M. F. Haustus.

rad. valerian.
 bryon.
 rub. tinctor.
 ireos
 zedoar.
 raph. a. ℞j.
 castor. ℞vj.

Vini albi generosi q. s. dige-
 gerantur per 4. dies dein-
 de destillentur per vesicâ
 Ⓔ. Mutter Wasser.

spir. cinam, ℞.
 ♂. gem. q. s. ad gr. sapor.
 M. F. Potio.

Ⓔ. Digestiv Träncklein auff 3
 mahl.

Humores præparatos Medicamentis catharticis è corporis
urbare conabimur latebris. Sunt autem PURGANTIUM ma-
iæ ratione cacoehymia multivaria. Excellunt, longiori usu
s quæ ostendere virtutes; Rad. mechoacan. turbit. Gialap.
agus laricinus agaricus dictus. His pro corporis complexio-
humorisque peccantis natura addi possunt. Extr. Esul. scam-
a. colocynth. helleb. nigr. & alb. conveniunt etiam spec. Diatur-
n. Electuar. Diaphœn. trochisc. de agaric. alhand. Pilul. de a-
gum. gott.

2. pulv. laxat. veget. Rol-
finc. ℥j.

℞. matricar. gr. ij.

ol. citr. g. ij.

M. F. Pulvis.

Purgier Pülverlein auff 1.
mahl.

Vel

2. ejusd. pulv. ℥j.
conserv. violar. ʒss.

M. F. Bolus.

Vel

2. ejusd. pulv. ℥j.
Syrup. de Epithym. ʒss.
aq. meliss. a. ʒvj.

M. F. Potio.

Purgier Träncklein.

Quia etiam quædam foeminae vino adsuetae, aliisque ca-
rticis non libenter utuntur, Tale vinum MEDICATUM
pinari potest.

2. turpeti el.
rhab.
mechoac.
agaric. opt.
epithym. a. ʒj.

fol. sen. ss. ʒvj.
artemis.
scolopendr.
capill. Ven. a. p. iij.
sem. anis.

Vel

℞. extract. aloës rosat. ℥j.

dacryd. g. iv.

ol. macis destillati g. j.

cum syr. de beton. q. s.

F. Pilul. No. xxv. in auren-
tur.

D. in pixide.

℞. Purgier Pillen auff 1. mal.

Vel

℞. Extract. panchymag.
Croll. ʒss.

resin. gialap. g. iij.

fœcul. bryon. g. ij.

ol. anis. g. j.

Cum spir. meliss. q. s.

F. Pilul. No. xxj.

℞. Pillen auff 1. mahl.

cardam. a. ʒj.
cartham. in petia li-
gati ʒij.
cinam. ʒij.

Cont. concis. ad legem artis
M. D. ad chart.

♁. species auff i. Maß
Wein.

℞. rad. rub. tinctor.
eryng. a. ʒij.
fol. major.
meliss.
betonic.

rorismar. a. mj.
sem. cartham. ʒʒ.
agaric. trochisc. ʒij.
gialap. resin. spir. vini
prius irrorati. ʒʒ.
sen. Alexandr. mundat. ʒx.
zinziberis
galang. a. ʒij.
granor. paradis. ʒj.
Contus. l. a.

M. D. in charta.

♁. Species in ij. Maß
Wein.

Rotula he etiam pla
purgant.
℞. rosar. rubr.
zinzibris
cinam.
santal. alb. & rubr. a.
gialap. opt. ʒʒ.
dacryd. ʒj.
sacchar. opt. ℥.ʒ.

Dissolvantur in aq. artemis.
M. F. Rotule. Dos. ʒj. sum
mane.

♁. Röchlein.

℞. Spec. diaturbith cum
rhab. ʒij.
pulu. laxat. veget. Rol
ʒj.
fecul. ari. ʒj.
macis
caryoph. a. gr. v.
Sacch. in aq. meliss. so
ʒiij.

M. F. l. a. Morsuli.
singuli pendent ʒʒ.
D in scatula.

♁. Purgter Morsellen a
viel mahl.

A VOMITORIIS satius est abstinere, nisi ingens circa ve
triculum farrago sit collecta. Exhiberi possunt consideratis
quæ in exhibitione eorum solent observari.

℞. Mercur. vite ritè pre-
par. g. iij.
conserv. rosar. ʒʒ.
M. F. Bolus deglutiendus.

Vel

℞. Mercur. vite correcti. g.
excipiantur extract. su
rad. liquirit. inspiss. ʒj.
F. P.

D. in pyxide.

F. Pilul. No. v.

pulv. rad. irid. fl. consper-
gantur.

S. Brech Pillen auff 1. mal.

DIAPHORETICA, per sudorem serositates, pigrumque
guinem movere & discutere possunt, ἀπομοίς circulando hinc
inde cribratis & attenuatis etiam conveniunt: Interius com-
dissimè adhiberi possunt.

2. mistur. simpl. 3ß.

spir. lign. sanct. rectific. ʒj.

M.

5. Schwitz Träncklein / ex-
hibeatur in haustu vini
melissati.

Vel

2. Elect. Diascord. Fracast.

ʒj.

bezoard. mineral. g. vj.

ʒlis CC. volat. g. ij.

sacchari parum.

A. F. Bolus.

Vel

Rx. ʒ. succ. volat.

fl. * a. ʒß.

matric. g. vj.

M. F. Pulvis

S. Schweißtreibendes Pül-
verlein.

Vel

ʒ. antim. diaph. proportione

tripla ʒtri parat. g. v.

lapid. bezoart. or. g. ij.

rot. Xti perlat. n. ij.

M. F. Pulvis

S. Schwitz Pulver.

EXTERNO LACONICO hic sudor promoveri potest.

DIURETICA imprimis ex ʒlinis spiritibus concinnata,
nifacienda. Quum hæc legitimè exhibita, ʒlinam lixivi-
n materiam, partibus principibus uteroque litem intenden-
per arterias vel revocare, vel antecedentem derivare apta
magnum promittunt levamentum. Misceri possunt Jule-
vel potui ordinario in majori copia.

Rx. spir. ʒlis marin. ʒj.

In vitro dentur

manè exhib. ad g. xx.

ALTERANTIA & CONFORTANTIA vacuatō corpore
enturianda, quæ partium intemperiem corrigunt, obstru-
nes referant, & singulariter roborant.

E

cum

R. *conserv. fl. borrag.*
violar.
fl. citri.
rosar. incarnat. a. ℥℔.
cortic. citr. condit. ℥℔.
spec. diacinam.
diamb. a. ℥j.
diamarg. calid. ℥℔.
cum syr. de pom. borsdorf.
M. F. Electuarium. obdu-
catur fol. aur. duplici.
S. Stärck Latwerg,
Vel
R. Magist. CC. cum sp.

Q. *parat.*
perlar.
corall. a. ℥℔.
bezoard. solaris ℥j.
syr. acetos. cit. ℥℔.
in mortariis vitreo subig.
adde
aq. cord. comp. ℥j.
calamenth. ℥ij.
fl. cheiri ℥ij.
rot. Christ. perlat. q. s.
ad gratum saporena.
M. F. Emulsio.
S. Krafft Milch.

Dantur etiam Compositiones aliæ palmariâ laude dignæ quæ ubivis apud Practicos occurrunt. Excellunt *Diacalamenth. Fern. troch. de myrrh. tryph. magna sine opio, lenus s. aph. 36.* Compositionem *Diacalamenthi* singulariter commendat ab effectu, quod non solum humorum crassitiem incidat, sed & ea persœpè commorantes menstruas purgatione moverit. Convenit etiam *Decoctum lign. sanct. sassafir. rad. s. sap. China cum herbis uterinis sabin. capill. veneris.*

Inter *Composita* etiam ulterius commendatur, *Elect. oba beat. Aug. vinum chalyb. Lusit. lib. 9. prax. cap. 10. Pilul. ejusdem lib. 2. prax. obs. 109 p. 68. aq. artemis. compos. Dorncreil. Syr. calamenth. artemis. Aug. Elect. Martial. Hartm. infus. Mart. quid. Aq. stillat. Zacut. lib. 3. prax. obs. 1. pag. 485.*

SPECIFICA & APPROPRIATA, quæ peculiari efficacia sanguini conciliant motum, & ad uterum deducunt, subjungenda. Profunt hinc singulariter *artemis. meliss. puleg. Sabina, aristol. rot. Crocus, fl. cheiri, castor. myrrh. styrax. galbanum, gapenum, rad. bryon. cyclam. cucum. agr. pyrethr. staphys, agr. hebor. colocynth.*

APPROPRIETATE insigni menses movere creduntur, *Tr*
chi

disc. de myrrh. Eos valde commendat *Rhazes.* Sunt adeo effi-
ces, ut etiam trahant foetum.

Rx. borac. mineralis ʒj.
cinam. pulveris. ʒʒ.
croc. oriental. ʒj.

Syr. artemis. q. s.
M. F. Pilul. n. xxvj.
Dos. n. xij.

Pulveris. dentur adscatula
Dos. ʒj.

Vel

Rx. trochisc. de absynth.
de rhab. a. ʒj.
antidoti hemagog. ʒʒ.
pulv. artemis.

Vel

Rx. pilul. de sagapen.
mastich.
foetidar. a. ʒj.
cinamom. opt. ʒʒ.
castor.
sabin. a. g. xij.

cinamom. a. ʒj.
limatur. mart. prep. ʒj.
cum syrup. capill. ven.
M. F. confectio. Dosis est ʒj.

Prodest etiam *theriaca* aut *Mithridatii*, aut *triphera ma-*
ae ʒj. soepius sumta cum vino aut decocto conveniente frequen-
is repetito.

Palmam etiam merentur medicamenta, quæ ex *Hermeti-*
rum depromuntur officinis.

Spiritus, olea, Olia, Extract. Balsam. Tinctur. cœteraque
egantiora composita. Laudant *Chimici præprimis Tinct. Co-*
ll. volatil. ut & Salchalybis, Tinctur. succin. croc. flor. cheiri,
lendul. ol. succ. ol. myrrh. verum. Extract. hepat. & splen. bov.
lixir proprietatis Paracels. cum spir. Antiscorbatico mixtum
liciter præsertim in *Scorbuticis* mulieribus menses evocare
let.

Nobilissimas & salutare exferit vires *Ampliss. Excel-*
entiss. & Experimentiss. Dn. Gothofredi Mæbii, Med. Doctoris &
of. Publ. famigeratissimi, Elector. Brandenburg. & Administr.
chi Episc. Magdeburg. Archiatri eminentissimi, Chimici ex-
perimentissimi, Patroni, Præceptoris & Promotoris eternum de-
nerandi, Elixir uterinum, cum spir. croci. lavend. meliss. salv.
t aliis appropriatis exaltatum, admisto sub fine *Oliis artemis.*
odico.

MARS VENERI est amicus, in illius amplexus non æquolum, sed & gaudenti etiam ac lubenti animo ruit. Magna etiam est Chalybis potentia in referando virginali claustro, si adstringentes partes artificiosè separentur, subtilioresque vacua dormentur in aulâ: *Crocus ejus aperiens, tinctura grumi nigri, fl. Oli martis & veneris, Magist. mart. aperitiv. Mynsicht.* conueniunt.

Feliciter Medicamentis INTERNIS expositis enarratisque ad EXTERNA præsidia est properandum.

Eminent autem BALNEA, & quasi unica in eis sita spes salutis.

℞. rad. fœnicul.
 petrosel.
 rub. tinctor.
 asparag.
 rusc. a. ℥j.
 flor. chamem.
 melilot.
 sambuc. a. Miß.
 fol. rorismar.
 artemis.
 sabin.
 nepet.
 lauri a. Miß.
 meliß.
 origan. a. Mj.
 sem. lini
 fœnugrac. a. ℥iß.
 Dauci
 ammi a. ℥ß.

Coq. in aq. simpl.

Liquori calefacto insidebit usq. ad umbilicum: Pubi applicatur sacculus artemis. repletus.

Balneũ hoc etiam commendatur

℞. herb. artemis.
 matricar.
 majoran.
 meliß.
 mercurial. a. Mij.
 rad. bryon.
 lil. alb.
 leuist.
 rub. tinct.
 bacc. juniperi
 lauri a. Mj.

Species zum Bad.

Post Balneum vel fomentum partes circa uterum conuenientibus oleis vel unguentis inungantur.

℞. ol. lil. alb. ℥iß.
 amygdal. dulc. ℥ij.
 chamem.

axung. gallin. a. ℥ß.

M. F. l. a. Unguentum, pro inferiore ventris regione lumbis.

℞. ol. amygdal. dulc. ℥j.
 cheirin.
 lil. albor. a. ℥℞.
 Croci ℥j.
 M. pro inunctione.

℞. farin. lupinor. ℞℞.
 pulv. nigell. ℥ij.
 myrrh. ℥j.
 Ellebor. ℥℞.
 artemis. Mi℞.

Misce omnia cum fell. Taur. &
 pauxillo Terebinth. &
 cerâ.

F. l. a. Emplastrum.
 S. Pflaster.

Emplastrum à Zacut. Lusit.
 lib. 3. prax. p. 484. maxime com-
 mendatur. Super pubem applica-
 ti potest.

Utiles sunt hîc & SUFFITUS è medicamentis menses cienti-
 bus. Elegans brevitâteque amabilis est sententia Hipp. 5. aph. 28.
 ῥωακείων ἀγῶν ἢ ἐν δέωμασι πυρῆν. Suffitus aromatum mulie-
 raria educit, dum vasorum extrema conniventia recludit, ut Ga-
 len. in comm. Hipp. addit, humores crassos extenuat & obstructi-
 ones incidendo liberat. Fiunt ex Myrrh. sabin. styrac. &c.

℞. trochisc. gall. mosch.
 rad. rub. tinctor.
 aristol. rot. a. ℥j.
 cinam.
 cariophyll. a. ℥℞.
 artemis.
 nepet.
 meliss. a. ℥ij.
 thuris
 styracis
 galban. a. ℥j.

Vel

℞. galban.
 thuris a. ℥ij.
 styrac. calamit.
 a. ℥j.
 cinam.
 fol. laur.
 sabin. a. ℥ij.
 M. F. Pulvis carbonibus in-
 jiciendus.

M. F. Pulvis pro suffimigio.

Hæc omnia expectationi si non omni ex parte respondeant, in-
 iectiones uterinae, Clysteres, & Pessi ex medicamentis convenienti-
 bus adhibeantur, quæ tamen medicamenta cautè sunt usurpanda.

℞. theriac. veter. ℥℞.
 Croc. ℥℞.
 decoct. ebul.

sabin. a. ℥iiij.
 cum castor. ℥j. & mosch. g. j.
 M. F. injectio.

Vel

R̄. medull. cervin. ꝑ̄ss.
 radic. rub. tinctor.
 ireos
 cyclam.
 Sem. nigell.

baccar. laur. a. ꝑ̄ss.
 myrrh.

castor. a. ꝑ̄ss.

fol. sabin. ꝑ̄ss.

ol. lil. alb. & therebinth.

M. F. Pessarium.

Si talia non juvent, adhibeatur *Castoreum* aut in pilul. a. dissolutum. R̄. Castor. ꝑ̄ss. aq. artemis. ꝑ̄ss. Retulit *Magnif. Nobiliss. Dn. Joh. Theodorus Schenck, Med. D. ac h. t. Pro Rector, Facultatisque Medicæ Decanus gravissimus, Præceptor observandissimus*, omnibus deploratis, & semper statuto tempore ex Suppressionione gravissimis ortis symptomatibus, ut syncope &c. Ex *Castoreo* simplici soluto in vino generoso, in accessione adhibito, feminam incantamento quasi restitutam.

Epatis, lienis aliorumque principaliorum viscerum si concurrat intemperies, ad eam alterandam, nativamque *νεῦσιον* reducendam animus dirigendus: Uterus *dislocatus* suo loco reponendus, *tumores* commodis modis medicamentis oppugnandi, *Claustra* ferrô referenda.

Tandem ad *tertium* Medicinæ fontem descendere iuvat. **DIÆTAM.** Quamvis autem facilè ex mali hujus causis, quas superius ex errore in rebus non naturalibus commisso tetigimus, quid omittendum, quid faciendum colligere sit, brevem hic tamen convenientis Diætæ adumbrationem subnectemus. Cum verò in hoc affectu pro ratione causarum victus ratio scèpius immutanda: id ipsum docto Medici prudentis σοχασμῶ relinquendum, & saltem pauca monuisse satis esse diximus.

AER eligendus est temperatus in qualitatibus, aut saltem a contrariam affectui qualitatem declinans. Mutatio aëris plurimum commodat. Juxta *Senis nostri* oraculum: γλῶ μὲν ἀμείβεται σύμφορον ἐπὶ τοῖσι ναρῶσι νεσημασιν. 6. epid. comm. 5. t. 20. Aër itaque sit temperatè calidus, humidus, purus, lucidus, vitetur frigidus, caliginosus, crassus, nebulosus, palustris.

CIBUS habeat omnes bonitatis notas, non varius, nec multus sit, neque viscidus, glutinosus & flatulentus, sit εὐχυμῶς ἔυτε-

υπερτιθη, alterandi, attenuandi, & corroborandi vi pollens, quæ
em præcipit, Gal. 3. de loc. aff. c. 7. Cibus condiatur aromatibus,
(aromata enim omnia deobstruunt, & menses provocant,) Crocô,
iacc. Junip. rad. fœnicul. Digerendi etiam facultatem obtinent,
vicule montane columbe, perdices, alaudæ profunt, aut lactan-
tia animalia, pisculi solidioris carnis ac sale modicè conditi. Al-
ium etiam & porrum iis, quæ a suetæ sunt, concedi potest. Panis
optimè fermentatus, & conditus Cumino, sem. anis. fœnicul.

POTUS sit cerevisia benè defecata, tenuis, aut medicata,
absynth. artemis. matricar. capill. Veneris & scolopendr. Vini usus
proficius. Andreas Cesalpinus lib. 8. de morbi gen. cap. 4. Vinum
absynthite per totum morbi prodesse decursum, confirmat. Pro
potu etiam laudatissimum est decoctum Cicerum rubrorum cum
croco, ut & pistaciis.

MOTUS & QUIES, mediocritatem observent. Tutius ta-
men est excedere in motu quam defectu: maximumque commo-
dum adfert deambulatio cum reliquis muniis domesticis.

SOMNUS & VIGILIE sint moderata. Hipp. 6. epid. comm. 5. e.
10. pulchrè de his: πόνθη τοῖσιν ἀρθερωσι, καὶ σαρκί σιτηθῆ, ὑπνθη
σωλόγχοισι. Labor articulis & carnibus cibus somnus, visceribus.
Cum horum excessus ex aph. 3. lib. 3. valdè sit noxius, melius ta-
men est, hoc loco aliquid somno detrahere, ne spiritus intra diu-
tius detinendo obstructions augeantur.

ANIMI παθήματα vehementiora cane pejus angueque sunt
fugienda. Experientia enim constat affectus, ut sunt, tristitia, pro-
fundæ cogitationes, mærores, omnesque vehementes animi per-
turbationes, mulieres in hunc morbum statim præcipitasse.

In EXCRETIS & RETENTIS ægra benè se gerat. Alvus
semper fluida, aperta & lubrica conservetur, quæ si indurata fue-
rit, purgante quodam aut enemate leniente aperienda est.

Atque hæc sunt, quæ pro ratione instituti & ingenii modu-
lo de fastidiosissimo hoc malo proponere animum induximus. Si
quid fortè omissum, ingenii id peccati imputandum, si fortè, quid
minus firmum prodiit, rei non pervulgatæ difficultas accusanda,
in quâ vel eruditissimis larga cespitandi occasio: quum nemini non
quid labilis naturæ calamitatis adhæreat. Τὸ μὲν γὰρ μηδέποτε ἀ-

μαρτάνειν, inquit, Galenus in prognost. Hippocrate. comment.
 t. 41. μείζον ἢ κατ' ἀνθρώπων. Nunquam enim ballucinari supra
 captum hominis est: & eleganter idem z. comp. medic. secund, loca
 tex. 8 χαλεπὸν γὰρ ἀνθρώπων ὄντα μὴ Διμαρτάνειν ἐν πολλοῖς,
 μὲν ὅλως ἀγνοήσαντα, τὰ ἢ κακῶς κρίναντα, τὰ ἢ ἀμελέσειεν γε
 ψαντα. Difficile est, ut qui homo sit, non in multis peccet, quædam
 penitus ignorando, quædam verò malè judicando, & quædam negli
 gentiùs scriptis tradendo.

Faxit DEUS OPT. MAX. ut omnia hæcenus scripta in nomi
 nis sui gloriam, studii medici incrementum, ægrotarumque
 hoc symptomate graviter decumbentium salutem, unicè cedant
 ac vergant.

ΘΕΩ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΙ ΔΟΞΑ
 καὶ εἰς αἰῶνα αἶνος.

Menstrua non, annosa fiet sed gloria, nunquam
 & suppressus honor, quem TIBI JEN A parat

Bone scævæ E. CL. Dn. Doctorand.
 posuit

Joh-Theodorus Schenck, Med. D.
 h. t. Pro-Rector, Fac.
 Decanus.

PROBONIA, ENGELHAUPT, artis clarissime cultor,
 virtuti dum fecisti votum, atque cathedram
 publicitûs scandis, summos petiturus honores,
 gratulor his ausis: Stadium irrequiete labore
 currere perge: ARRIDEBIT FLOS VERNUS HONORIS:
 PRAXEOS OPTATE RUTILO SPLENDORE CORUSCANS

PRÆSES.
 Quic

Quicquid, Engelhauptiade, Sophorum
 scripta, vel *Cous*, vel *Arabs*, Galeni
 ut Scholæ tradunt, studiis tractasti
 nocte dieque.

Nunc quidem prodis meritò daturus
 publicum morbi specimen levandi,
 petiturus vigilis laboris

digna brabéa.

annuit *Phæbus*: capies honores,
 quos petis, Numen faveat sacratum,
 sique, quicquid nomen habet, frequenti
angelus ægro.

*Imq; gratulabundus
 fundeb.*

Gothofredus Mœbius, D.

Med. Elect. Brand. & Adm.

ArchiEpisc. Magdeb.

Aurea qua dudum cupiisti, præmia Phæbi,
 Jam nunc Fœna Tibi promeruisse dabit,
 scilicet id Genii meruit tua vivida virtus,
 dexteritate tuâ, quæ decorata micat.

ENGELHEUPTÉ, tuam sortem Tibi gratulor istam!
 Augeat hanc famam Fama perenne Tuam!

Ita

Clarissimo Dn. Doctorando, Fautori &
 Amico suo desideratissimo de no-
 vis, quos ambit, honoribus, curren-
 te calamo cordicitus gratulari abi-
 ens voluit, debuit,

Jacobus Jodocus Raab,
 Med. D.

CLari Parentis æmulum probæ mentis,
 Virtutis ingenique laudibus Gnatum,
 Artis paternæ jam quoque abditis tinctum
 Mysteriis, Te dum laboris exhausti
 Æqua æstimatrix alma cogitat tandem
 Salana titulorum simul paternorum
 Ornare gloriâ, quid amplius dicam?
 Totum referre Te patrem, quis ex nostris
 Non gestiente nunc ovans videt vultu?
 Gratamur omnes patriæ, Tibi, nobis,
 Amissa qui diu parentis crepti
 Lugemus ornamenta: Sic Deo nostros
 Lætâ placet vice temperare mœrores.
 At Tu paterno jam decore florens,
 Quo plenius nobis eum repræsentas,
 Industriâ, curâ, fideque laudatâ,
 (Queis Numinis persæpè is instar afflictis
 Apparuit) velut imitaberis certò,
 Felicitate sic, precor, perennante
 Æques, pariter ac laude, gratiâ, famâ.
 Sic totus in Te patrius reviviscat
 splendor; sed uno major hoc, ut æt. te
 Perduret ampliore, Tuque felici
 Ævo exigas Tithonios valens annos.

*Ita DN. CANDIDATO,
 suo ex sorore nepoti
 gratulatur*

Christianus Eberhart
 Histor. in Academ. Julia
 Prof. Publ.

Schau Bruder das heist recht die Ehren-Kron ererben
 Die dich wie den Galen wird nimmer lassen sterben
 So lang dieß 'Erden-rund' wird uffgewelbet stehn
 Vnd man Booren wird/am Wolken Dache sehn.
 Denn Tugend/Wissenschaft/Kunst und Geschicklichkeiten
 Sind kluge Führerin/die Partzen zu bestreiten
 Wer sich ihm die erkliest/den zeugt der Himmel vor/
 Vnd über allen Haß läst steigen stets empor.
 Du hast von Jugend auf vor andern dir erwehlet
 Die werthe Medicin/ die dich nun billich zehlet
 Vnter die jenigen die schon der Welt bekant
 Weil du auch schon in der hast grosse Müh' verwand/
 In dem du öffentlich wo die Salaner sitzen
 Dich stellest ungeschent an des Catheders Spizen/
 Damit recht kundbar wird/wie du so wohl geübt
 In Iebus Künsten bist/ und wie auch untergiebt
 Dich dir was Pallas führt: Drümb steigt nun zu Wagen
 Frau Iama die dich wil biß an die Sonne tragen;
 Ich aber wünsche Glück/leb/lebe lange Zeit
 Von dir sey Himmel hoch/der Gall-vermengte Meid.

Zu Bezeugung brüderlicher Liebe schickte
 diesen Wunsch seinem lieben Bru-
 der von Helmstadt

Joh. Wilhelmus Engelhaupt/
 Med. Studios.

Εύρυμα εἶναι τῶ θεῶ Ἰηλεκίω,
 Ἰητρὸν εἶναι ἄνδρα καὶ θεὸν βροτῶν
 Ὀρθῶς νόησ' Ὀμηρῶ ποιητῶν πατήρ,
 Πολλῶν λέγων αὐτὸν βροτῶν ἀντίξιον.
 Τί κάλλιον γὰρ ἢ βροτῶς τῶς ἀσθενεῖς
 Σάειν; καὶ αὐτῶ τῶ κοινωνεῖ θεῶ.
 Ευγ' ἄν, ὦ ΕΓΓΕΛΑΥΠΤΕ, Μισαίων φίλον
 Θαλάσσιον, καὶ Ἀσκληπίαν, εὐχόμενος Πατρὸς

Κατ' ἴχνος ἄστων, ἀξάνων τε κύθεα
 Πολυπόρων βίβλων Κοσ Ἰπποκράτους,
 Καὶ ἐξετάζοντων Γαλιώσ γραμμάτων,
 Παιηόνων δῶρον μέγιστον ἔλαβες.
 Ἐυχῆσμά σοι ὀλβίαν νοσημάτων
 Θεράπειαν, ἵνα μὴ χράη ἔπω πῶαν
 Εἰκῆ, αἰεὶ δὲ ἀνορθῆς τὰς ἀδυνεῖς.
 Ἐνθενδ' ὀλύμπω Μῆσα θῆσθ' ἔνομαι,
 Ζήσθ' ἢ τῆς τιμῆς σὲ ἄμβροτον κλέσθ'.

Hæc paucula in Clarissimi Dn. Candidati
 nozem deproperabat in Illustri Julii
 Dn. Fratris Contubernalis

*Daniel Avemann, Brunsvig
 Phil. & Med. Studiosus*

ENcaput angelicum Musarum nobile germen,
 Quod quondã patriæ fama haud moritura manebit,
 Dicier, & fulcrum quos morbus tangit & angit.
 Te novum vidit doctis pallefcere chartis
 Jugiter, & caput ingenuas efferre per artes
 Jena, domus Charitum, quæ digna brabéa resolvit.
 Pallida nunc tibi mors cedet, quia tu potes ipse
 Parcís venturis facilè præfigere metam:
 Et puer ille Charon manes qui trajicit umbras
 Vultum humectabit, nec habebit, quem vehat ultra.
 Gratulor ergò Tibi, tua cœpta secundet Olympus:
 Teque tuæ patriæ salvum incolumem que reservet.

*Paucis hisce festinans Clariss. Dn. Candid. &
 Conterraneo niveum suum candorem
 declarat*

Christianus David Martini, Iser
 LL. & Philos. Stud.